

Friðrið fríðkið við Sandá og Sandagerð

Fyrsta januar í ár varð lógin um Náttúruvernd sett í gildi. Hetta er ein sera stórir dagur fyri føroysku náttúruna, fyri Føroya fólk, og strembanina hjá fólki eftir at verja hendan arv, vit hava fingið, og skulu lata komandi ættarliðum.

Nógvir føroyingar fegnast um Náttúruverndarlógina, og vóna, at møguleikarnir í henni verða troyttir, soleiðis at lógin og endamálið við henni prógva síni virði.

Røkja margfeldi, heilsu og trivnaðin

Endamálið við náttúruverndarlógini er:

“at røkja margfeldið og tær vistfrøðiligu tilgongdirnar í náttúruni, bæði fyri náttúruna sjálva og fyri náttúruna sum grundarlag undir burðardyggum virksemi, tilfeingi, mentan, heilsu og trivnaði hjá Føroya fólki nú og í framtíðini”.

2000 vilja varðveita fríðkið við Sandá

Áhugabólkurin “Varðveitið fríðkið við Sandá” hevur í meira í tvey ár virkað fyri at varðveita fríðkið við Sandá, tí lendið hevur eina virðismikla náttúru og er til frama fyri trivnaðin hjá fólki í høvuðsstaðnum.

Eftir Náttúrufriðingarlógini frá 1970 er fríðkið friðað, tí Sandá er oman fyri fýra metrar breið í botninum. Men Yvirfriðingarnevndin avgjórði at gera undantøk frá hesi friðing, so byggisamtyktin kundi broytast frá fríðki til byggjóki. (245 fólk á Argjum mótmælu broytingini í 2010).

Áhugabólkurin savnaði fyri tveimum árum síðani undirskriftir fyri at varðveita fríðkið, so tað ikki kann byggjast í hesum øki. Oman fyri 2000 fólk skrivaðu undir.

Áhugabólkurin er tí sannførdur um, at talan er um eitt fólakaynski at varðveita fríðkið við Sandá, og skipa tað sum eitt verndarøki, landslagsverndarøki ella náttúrufriðøki eftir Náttúruverndarlógini.

Sandá, sum er størsta áin í høvuðsstaðarøkinum, tekur seg upp norðuri í Havnardali og fer á sjógv í Sandagerði. Sandagerði er við fossi, sandi, fjøru, klettum og friðaðum teigum (x1) ein yndisblettur hjá fólki.

Áhugabólkurinn hefur ta áskoðan, at Sandagerði og fríðkið fram við Sandá er ein virðismikil náttúruvæind, sum eigur at verða friðað til frama fyri náttúru, margfeldi, vistfrøði, heilsu og trivnaðin hjá fólki.

Fleiri møguleikar

Náttúruverndarlógin umrøður m.a. verndarøkir, landslagsverndarøkir og náttúruvriðøkir.

Grein 18 fevnir um “Verndarøkir á landi, í áum, vøtnum, ósum og løkum og í sjónum...”, sum eitt nú skulu gera sítt til at verja

- 1) fjølbroytnið av náttúrusløgum og landsløgum,
- 4) stórar heilar vistskipanir, eisini so at tær kunnu vera atkomandi til einfalt útlív,
- 5) økir við serstøkum náttúrusøguligum virðum,
- 6) náttúru, sum er merkt av brúki gjøgnum tíðirnar, ella sum eisini hefur mentanarsøgulig virðir, og at skipa brúk, sum ger sítt til at røkja náttúruvriðini...

Áhugabólkurinn er sannførdur um, at nevndu ásetingar eru galdandi fyri Sandagerð, fríðkið við Sandá og lendið fram við ánni. Bæði við atliti at fjølbroytni, landslagi, vistskipanum, einføldum útlívi, eins og lendið hefur mentanarsøgulig virði.

Grein 21 í lógini fevnir um landslagsverndarøkir. Sum landslagsverndarøkir kunnu verjast náttúruvriðsløg, sum hava vistfrøðiligt, mentanarligt ella upplivingarligt virði ella eru samleikaskapandi.

Áhugabólkurinn er eisini sannførdur um, at økið við Sandá og Sandagerði hava nevndu virði og eru sera samleikaskapandi. Tað vísir stóra undirtøkan, arbeiðið hjá Áhugabólkinum hefur fingið. T.d. tær 2000 undirskriftirnar og tað nógva orðaskiftið, sum hefur verið um ynskið at varðveita fríðkið við Sandá.

Grein 22 í lógini ásetir, at sum náttúruvriðøkir kunnu verjast økir, sum m.a.

- 1) bera í sær hótta, sjáldsama ella viðkvæma náttúru,
- 2) umboða eitt ávíst náttúruslag.

Áhugabólkurinn vísti á - í einum ynski til Yvirfriðingarnevndina um at taka málið um fríðkið við Sandá upp aftur - at eingin árin skanning er gjørd fyri fríðkið. Hinvegin hefur ein lívfrøðingur greitt frá í einum sjónbandsbroti, at fríðkið við Sandá er virðismikið sum eitt hagalendi við lyngi og vátlendi í einum býarumhvørvi. Eisini hefur ein lívfrøðingur lagt fram lista við umleið 90 plantusløgum í økinum. Tarasløg í Sandagerði eru tald við. Talt varð upp á einum norðurlendskum plantudegi.

30 prosent skulu vera vard náttúra

Náttúra og umhvørvi eru nógv umrødd í fjør, 2023. Á ráðstevnum, fundum og í tjóðartingum. ES hevur eisini í ár samtykt eina stóra ætlan at endurbøta náttúru í Evropu. Nógv verður eisini skrivað og talað um týðningin at verja náttúru fyri at stimbra margfeldi.

Náttúruverndarfelagsskapir í Norðurlondum - íroknað Føroya Náttúru og Umhvørvisverndarfelag - samtyktu 25. apríl í fjør at mæla stjórnunum í Norðurlondum til at verja 30 prosent av náttúruni í Norðurlondum. Tann varda náttúran í Norðurlondum liggur um 10 prosent. Í Noregi og Svøríki er varda náttúran beint oman fyri 10 prosent, í Finlandi um 10, og í Danmark og í Íslandi er varda náttúran millum 8 og 9 prosent av landavíddini. Tað er ikki eydnast at fáa hagtøl, sum vísa, hvussu stórir partur av føroysku víddini er varda náttúra.

Danska margfeldisráðið hevur nýligas sagt í eini frágreiðing, at 30 prosent av landinum skal vera varda náttúra, um margfeldið bara skal varðveitast.

Vit hava nógv náttúru, men meginparturin er hagi, landbúnaðarøki ella privat ogn at hava seyð og húsdýr á. Vit hava nærum eingi náttúruøki, sum fólk - almenningurin - bara kann njóta, og har margfeldi kann fjølgast í staðin fyri at minka.

Tað er tí eitt gott høvi at leggja frá landi við nýggju lógini at friða fríkið við Sandá og lendið í Sandagerði eftir Náttúruverndarlógini.

Áhugabólkurin “Varðveitið fríkið við Sandá” heitir tí á Umhvørvismálaráðið um at taka ynskið hjá Áhugabólkinum upp til viðgerðar, nú Náttúruverndarlógin er sett í gildi.

X1: Fleiri jarðastykkir í Sandagerði, bæði norðan- og sunnanfyri Sandagerðisvík, niðasti parturin av Sandá niðan til brúnna, og prestagarðurin eru friðað eftir Fornminnalógini í 1978.

Í Tórshavnar kommunu 19. januar 2024

Fyri Áhugabólkin

Urd Johannesen

Heri á Rógvi

Turið Jacobsen

Egin Midjord

John P. Danielsen

Súsanna Sørensen

Jenny Old

Fríða Jórundóttir

Maria Chun-Nielsdóttir

Elin Olsen

Karin Kjølbro

Jóhann Mortensen

Ískoyti

1: Sjónbandsupptøka - Magnus Gaard

2: Plantulisti – Finnur Lützen